अभिमानेन भूतानामिमां गतिमुपागतं । अहं वै विपुले जातः कुले धनसमन्विते ।
अन्यस्मिन् जन्मनि विभो ज्ञानविज्ञानपारगः । अभवन्तत्र जानानो ह्येतान् दोषान् मदात्तदा । ४८१०
संरब्ध एव भूतानां पृष्ठमांसमभक्षयं । सोऽहं तेन च वृत्तेन भोजनेन च तेन वै ।
इमामवस्थां सम्प्राप्तः पश्य कालस्य पर्य्ययं । आदीप्तमिव चैलान्तं भ्रमरैरिव चार्द्दितं ।
धावमानं सुसंरब्धं पश्य मां रजसाऽन्वितं । स्वाध्यायैस्तु महत् पापं तरन्ति गृहमेधिनः ।
दानैः पृथग्विधैश्चापि यथा प्राज्ञर्म्मनीषिणः । तथा पापकृतं विप्रमाश्रमस्थं महीपते ।
सर्व्वसङ्गविनिर्मुक्तं ऋन्दांस्युत्तारयन्त्युत । अहं हि पापयोन्यां वै प्रसूतः क्षत्रियर्षभ । ४८१५
निश्चयं नाधिगच्छामि कथं मुच्येयमित्युत । जातिस्मरत्वञ्च मम केनचित् पूर्व्वकर्म्मणा ।
शुभेन येन मोक्षं वै प्राप्तुमिच्छाम्यहं नृप । त्वमिमं सम्प्रपन्नाय संशयं ब्रूहि पृच्छते ।
चाण्डालत्वात् कथमहं मुच्येयमिति सत्तम ।
॥ राजन्य उवाच ॥ चाण्डाल प्रतिजानीहि येन मोक्षमवाप्स्यसि । ब्राह्मणार्थे त्यजन् प्राणान् गतिमिष्टामवाप्स्यसि ।
दत्त्वा शरीरं क्रव्याद्भ्यो रणाग्रे द्विजहेतुकं । हत्वा प्राणान् प्रमोक्षस्ते नान्यथा मोक्षमर्हसि । ४८४०
॥ भीष्म उवाच ॥ इत्युक्तः स तदा तेन ब्रह्मस्वार्थे परन्तप । ऊत्वा रणमुखे प्राणान् गतिमिष्टामवाप ह ।
तस्माद्रक्ष्यं त्वया पुत्र ब्रह्मस्वं भरतर्षभ । यदिच्छसि महाबाहो शाश्वतीं गतिमात्मनः ।
इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्व्वणि आनुशासनिके पर्व्वणि राजन्यचाण्डालसंवादे एकाधिकशतोऽध्यायः ॥ १०१ ॥
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ एकलोकाः सुकृतिनः सर्व्वे त्वाहो पितामह । उत तत्रापि भिन्नास्ते तन्मे ब्रूहि पितामह ।
॥ भीष्म उवाच ॥ कर्म्मभिः पार्थ नानात्वं लोकानां यान्ति मानवाः । पुण्यान्पुण्यकृतो यान्ति पापान् पापकृतो जनाः ।
अत्राप्युदाहरन्तीममितिहासं पुरातनं । गौतमस्य मुनेस्तात संवादं वासवस्य च । ४८४५
ब्राह्मणो गौतमः कश्चिन्मृदुर्दान्तो जितेन्द्रियः । महावने हस्तिशिशुं परिद्यूनममाटकं ।
तं दृष्ट्वा जीवयामास सानुक्रोशो धृतव्रतः । स तु दीर्घेण कालेन बभूवातिबलो महान् ।
तं प्रभिन्नं महानागं प्रस्रुतं पर्व्वतोपमं । धृतराष्ट्रस्य रूपेण शक्रो जग्राह हस्तिनं ।
ह्रियमाणन्तु तं दृष्ट्वा गौतमः शंसितव्रतः । अभ्यभाषत राजानं धृतराष्ट्रं महातपाः ।
मा मे हार्षीर्हस्तिनं पुत्रमेनं दुःखात् पुष्टं धृतराष्ट्राकृतज्ञ । मैत्रं सतां साप्तपदं वदन्ति मित्रद्रोहो नैव राजन् स्पृशेत् त्वां । ४८५०
इक्षोदकप्रदातारं शून्यपालं ममाश्रमे । विनीतमाचार्य्यकुले सुयुक्तं गुरुकर्म्मणि ।
शिष्टं दान्तं कृतज्ञञ्च प्रियञ्च सततं मम । न मे विक्रोशतो राजन् हर्त्तुमर्हसि कुञ्जरं ।
॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ गवां सहस्रं भवते ददामि दासीशतं निष्कशतानि पञ्च । अन्यच्च वित्तं विविधं महर्षे किं ब्राह्मणस्येह गजेन कृत्यं ।
॥ गौतम उवाच ॥ तवैव गावो हि भवन्तु राजन् दास्यः सनिष्का विविधञ्च रत्नं । अन्यच्च वित्तं विविधं नरेन्द्र किं ब्राह्मणस्येह धनेन कृत्यं ।